ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Γράφει ο Δρ Βασίλης Αδραχτάς → Τηλ: 0431262823 → mousaiostheotrelos@yahoo.com.au

Το φά(ντα)σμα της παράδοσης σε Ελλάδα και Αυστραλία [Μέρος Δ΄]

Κάποιος μπορεί να ζει στο Μπραχάμι, για παράδειγμα, όπου μεγάλωσα εγώ, και να μιλάει μία γλώσσα που στο συμβολικό επίπεδο βρίθει από αμερικανισμούς. Με άλλα λόγια, αναφέρομαι σε κάποιον που δεν έχει καμία σχέση με την ελληνικότητα, τουτέστιν, τα σύμβολά του δεν είναι ελληνικά. Του λες –τρόπος τού λέγειν– 'Μέγας Αλέξανδρος', και σου απαντάει –τρόπος τού λέγειν, πάντα– 'ποιος είναι αυτός;' Επομένως, η συμβολική ένταξη στον Ελληνισμό είναι ένα δίκοπο μαχαίρι, στον βαθμό που ο καθένας μπορεί να επιλέξει τη δική του συμβολική ένταξη. Για άλλη μια φορά, δηλαδή, επιστρέφουμε στο πρόβλημα του κατακερματισμού της παράδοσης. Τελικά, κατά την άποψή μου, το μεγαλύτερο πρόβλημα με την ελληνική εθνική παράδοση είναι η έλλειψη αυτού που ονομάζω *ελληνοτοπία,* δηλαδή η απουσία ελληνικού *τόπου* –όχι τοπίου ή τοποθεσίας– που σημαίνει απουσία κοινωνικού και πολιτικού γίγνεσθαι ή, αλλιώς, η αδυναμία συγκρότησης ενός πολιτικού σώματος με ελληνικούς όρους. Η έλλειψη, λοιπόν, αυτού του τόπου, του κοινωνικού και πολιτικού τόπου, καθιστά την ελληνική εθνική παράδοση ένα φαντασιοκόπημα, μία χίμαιρα. Αν μη τι άλλο, η εκκλησιαστική παράδοση –που έχει πάψει να είναι παράδοση γιατί είναι θεσμός, τελετουργισμός και ηθικισμός– έχει έναν τόπο. Στραβός ή ανάποδος, δεν έχει σημασία· σημασία έχει ότι υφίσταται και είναι η ενορία. Η ελληνική εθνική παράδοση, όμως, δεν έχει τόπο· κατοικεί μονάχα στη σκέψη, στην επιθυμία και τα όνειρά μας…

Στο σημείο αυτό, κλείνω με το κομμάτι το ελληνικό και περνάω στα αυτόχθονα αυστραλιανά, εν αναφορά προς τα οποία θα πρέπει να μου συγχωρήσετε την πολύ μεγάλη αφαίρεση. Έχω ήδη υπαινιχθεί το πρόβλημα του τι συμβαίνει όταν κάποιος δεν έχει ιστορία, του τι νόημα μπορεί να έχει όλη η συζήτηση περί παράδοσης όταν μέσα στη μετα-νεοτερικότητα κάποιος δεν έχει ιστορία, όταν δεν έχει ζήσει ποτέ την ιστορία. Ειδικότερα, τα κοινωνικά συστήματα των αυτοχθόνων της Αυστραλίας είναι συστήματα που θεωρούμε ότι *πρωτογενώς* στερούνται ιστορίας, δεν έχουν καμία αίσθηση ιστορικότητας. Υπάρχει στην περίπτωση τους το σύνολο των εκδηλώσεων της ανθρώπινης ζωής που θεωρούμε οι ιστορικοί των θρησκευμάτων ότι πηγάζει από κάπου –«πηγάζει» είναι η λέξη-κλειδί– ότι προέρχεται από μία πηγή, ότι όλη η ζωή προέρχεται από κάπου, από μία πηγή και ότι, εν συνεχεία, η πηγή αυτή διαχέεται σε όλες τις εκδηλώσεις της ανθρώπινης ζωής. Πρόκειται, βέβαια, για μία εικασία, μία επιστημονική εικασία με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα στο πλαίσιο μιας απόπειρας για ιστοριογραφική ανασυγκρότηση της έγχρονης πορείας των αυτόχθονων κοινωνιών της Αυστραλίας. Εικάζουμε, λοιπόν, ότι το πρώτο σχήμα πρέπει να ήταν αυτό: *μία πηγή ζωής που διαχέεται και αυτή ακριβώς η διάχυσή της ή η απορροή της συνιστά τις εκδηλώσεις τής ανθρώπινης ζωής.*

Κάποια στιγμή –κι αυτή η κάποια στιγμή ήταν γύρω στα 1500, μιας και οι πρώτοι ξένοι στην Αυστραλία δεν ήταν οι Αγγλοσάξονες, αλλά οι Ινδονήσιοι και οι κάτοικοι της Μελανησίας– αυτή η συγκεκριμένη αντίληψη περί του κόσμου ως μίας πηγής απορροών αρχίζει να μεταπίπτει, να μετατοπίζεται, στην ουσία αρχίζει να επιχειρεί να οικονομήσει, δηλαδή να ενσωματώσει, τα στοιχεία τα *άλλα*, τα ξένα, και να τα κάνει δικά της. Κάνοντάς τα, όμως, δικά της, κατ' ανάγκη μεταμορφώνεται σε κάτι καινούργιο. Αυτό το καινούργιο, τώρα, είναι και πάλι μία πηγή απορροών, αλλά απορροών που περνούν μέσα από ένα πολύ αυστηρό, στιβαρό και οριοθετημένο πεδίο εκδηλώσεων της ανθρώπινης ζωής που ονομάζεται τελετουργικό. Προφανώς, επειδή οι Ινδονήσιοι και οι Μελανήσιοι είχαν τα δικά τους τελετουργικά, τελετουργικά γονιμότητας ή άλλα, οι Αυτόχθονες της Αυστραλίας προσπαθούν έναντι των τελετουργικών αυτών, των *άλλων*, να οριοθετήσουν τις απορροές της ζωής τους μέσω ενός δικού τους τελετουργικού. Αυτό το τελετουργικό, λοιπόν, διαμεσολαβεί, δεν πρόκειται δηλαδή πια για άμεσες απορροές, αλλά για απορροές διαμεσολαβημένες αυστηρά από το τελετουργικό. Οι εν λόγω απορροές γνωρίζουν και μία επιπλέον διαμεσολάβηση, πέρα από το κοινωνικό επίπεδο (το επίπεδο του τελετουργικού), στο ατομικό επίπεδο.

Εν συνεχεία εμφανίζονται οι Αγγλοσάξονες και, όταν λέμε κάτι τέτοιο, αυτό που εννοούμε είναι ότι εμφανίζεται ο Χριστιανισμός, είτε τον πιστεύουν είτε όχι, είτε τον πιστεύουν πολύ είτε τον πιστεύουν λίγο. Πιο συγκεκριμένα, η δομή του Χριστιανισμού, μέσα από έναν αγγλοσαξονικό πολιτισμό, προκαλεί αυτό το δεύτερο βήμα, τη δεύτερη φάση μετεξέλιξης των αυτόχθονων αυστραλιανών συστημάτων προς κάτι το εντελώς διαφορετικό. Τώρα πλέον δεν έχουμε να κάνουμε με μία πηγή ζωής, τουτέστιν, η ζωή δεν κατανοείται ως απορρέουσα από κάποια αέναη πηγή, αλλά ωσάν να είναι φτιαγμένη, κατασκευασμένη –κάποτε μπήκε ένα θεμέλιο! Όπως αντιλαμβάνεστε αυτή η θεώρηση αρθρώνεται επί τη βάση μιας εμπειρίας της χρονικότητας: το πρωταρχικό θεμέλιο διαιωνίζεται πλέον, ούτε διαχέεται, ούτε διαμεσολαβείται· και διαιωνίζεται με δύο τρόπους, συλλογικά και ατομικά. Στο σημείο αυτό βρισκόμαστε στην προτελευταία φάση της εξέλιξης που περιγράφω. Η τελευταία φάση έρχεται όταν χάνεται εντελώς η αίσθηση του κέντρου και εισβάλλουν δυναμικά δύο εντελώς νέες εμπειρίες: η παράδοση και η ταυτότητα. Σήμερα στην Αυστραλία, εάν κάποιος συναναστραφεί τους Αυτόχθονες, είτε στα αστικά κέντρα είτε στις πατρογονικές εστίες τους, θα γίνει κατά κόρον μάρτυρας της ρητορικής τους περί παράδοσης και ταυτότητας. Ό,τι ήταν αρχικά πηγή και μετέπειτα θεμέλιο κατέληξε να βιώνεται ως παράδοση, ως η παράδοση των προγόνων. Και ασφαλώς, στον βαθμό που έχει κανείς σχέση με την παράδοση, έχει ταυτότητα, είναι Αυτόχθων, ο τάδε ή ο δείνα Αβορίγινας. Γιατί; Γιατί σχετίζεται με μία παράδοση. Στο σημείο αυτό ολοκληρώνεται ουσιαστικά η εισβολή, όχι η στρατιωτική, αλλά η πνευματική, η ιδεολογική εισβολή στο σύμπαν των Αυτοχθόνων της Αυστραλίας…

Θα κλείσω την αναφορά μου στη συγκεκριμένη παράμετρο της αυστραλιανής αυτοχθονίας, στα πλαίσια της σκιαγράφησης της ιστορίας των κοσμοθεωρητικών μεταπτώσεών της, επιχειρώντας να σας παρουσιάσω τους τρόπους με τους οποίους αντιλαμβάνονται και βιώνουν ειδικότερα την παράδοσή τους οι Αυτόχθονες. Ενώ ξεκινούν –όπως είδαμε– δίχως να έχουν καμία ιδέα περί παράδοσης, όσο εξελίσσεται η κοσμοθεωρία τους παραμένουν στο ίδιο επίπεδο μέχρι περίπου το 1500, και μετά φθάνουν τελικά να ενστερνιστούν μία παράδοση –ανακαλύπτουν αίφνης μία παράδοση! Η παράδοση αυτή, εντούτοις, δεν βιώνεται με όρους διάρκειας· ενώ καταφάσκεται η χρονικότητα, δεν καταφάσκεται γενικώς και αορίστως η διάρκεια. Περισσότερο έχει να κάνει με την *κατάφαση της χρονικότητας ως έσχατης στιγμής*. Επί το σαφέστερον: αν υποθέσουμε ότι έχουμε έναν Αυτόχθονα σε κάποια από τις περιοχές που έχουν έντονο χριστιανικό χρώμα, ο Αυτόχθων αυτός καταφάσκει την πατρογονική του παράδοση, ανεξάρτητα από τις όποιες συμφωνίες ή ασυμφωνίες της προς το Ευαγγέλιο και τη χριστιανική ομολογία στην οποία ανήκει, και αυτή η κατάφαση εννοιολογείται και βιώνεται ως ένα *ανά-πάσα-στιγμή*! Ανά πάσα στιγμή, δηλαδή, μπορεί να είναι η στιγμή του για να ζήσει την αλήθεια της παράδοσης. Μπορεί να είναι η στιγμή του θανάτου, μπορεί να είναι μία εξαιρετική στιγμή για τον άλφα ή βήτα λόγο, μπορεί να είναι μία κλήση. Ανά πάσα στιγμή, όμως, μπορεί να συμβεί και έτσι να βρει εκείνο που τον συνδέει με την παράδοση (συνεχίζεται· την ερχόμενη Παρασκευή το τελευταίο μέρος).

Ένα σεμινάριο για τον Κωστή Παλαμά
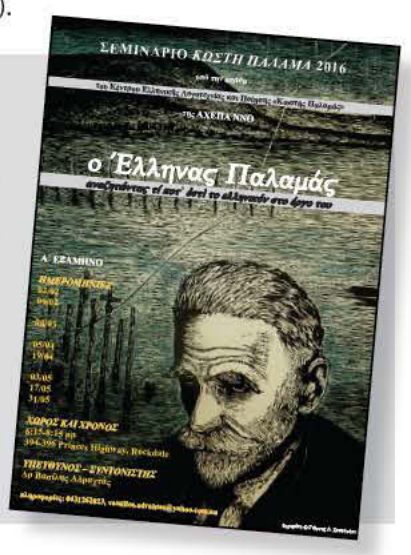
Την Τρίτη 2 Φεβρουαρίου 2016 εγκαινιάζω ένα σεμινάριο που θα έχει ως αποκλειστική θεματολογία το έργο τού εθνικού μας ποιητή Κωστή Παλαμά. Το σεμινάριο τελεί υπό την αιγίδα του Κέντρου Ελληνικής Λογοτεχνίας και Ποίησης «Κωστής Παλαμάς» της ΑΧΕΠΑ ΝΝΟ και έχει προγραμματιστεί να γίνεται στις εγκαταστάσεις της ΑΧΕΠΑ ΝΝΟ στο 394-396 Princes Highway, Rockdale. Για το πρώτο εξάμηνο το γενικό θέμα του σεμιναρίου θα είναι *Ο Έλληνας Παλαμάς: αναζητώντας τι ποτ' εστί το ελληνικόν στο έργο του.* Οι ημερομηνίες του σεμιναρίου είναι οι εξής: 02/02, 09/02, 08/03, 05/04, 19/04, 03/05, 17/05 και 31/05. Κατά τις ανωτέρω ημερομηνίες και για δύο ώρες, 6:15-8:15 μμ., σας περιμένω για ένα πνευματικό ταξίδι στον κόσμο της ελληνικής λογοτεχνίας και διανόησης, για να γνωρίσουμε μαζί έναν Παλαμά που δεν φανταστήκατε ποτέ. Η είσοδος είναι ελεύθερη και όλοι είναι ευπρόσδεκτοι, αλλά εξίσου ευπρόσδεκτη είναι και η αυτοπροαίρετη εισφορά σας (donation)!